

REMISSYTTRANDE

2018-10-26

Dnr 0355/18

Er referens: Fi2018/02428/S3

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Remissyttrande över betänkandet F-skattesystemet – några särskilt utpekade frågor (SOU 2018:49)

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerade betänkande på remiss och lämnar följande yttrande.

Brå delar utredningens uppfattning att det finns skäl att se över bestämmelserna om F-skatt och rutinerna kring förfarandet för att minska risken för skatteundandragande. Behovet av översyn gäller oberoende av problematiken med falska egenföretagare.

Problemet med falska egenföretagare förefaller främst vara att personerna går miste om det skyddsnet och förmåner som en anställning för med sig. I stället för att fokusera F-skatten kan därför övervägas hur situationen kan förbättras för utsatta egenföretagare.

Brå delar även utredningens bedömning att några förändringar kring lagstiftningen om F-skatt inte synes behövas med anledning av egenanställning eller liknande.

F-skatt för att minska ekonomisk brottslighet

Mot bakgrund av direktiven är utredningens fokus att diskutera brister med F-skattesystemet, särskilt i fråga om falska egenföretagare (alternativa begrepp: dold anställning, ofrivilliga företagare). Även om F-skattesystemet kan möjliggöra viss brottslighet och skapa andra problem, är det enligt Brås uppfattning samtidigt viktigt att peka på dess styrka. Det är Skatteverket som efter viss prövning beslutar om en näringsidkare ska få godkännande för F-skatt. Ett sådant godkännande kan vid missbruk återkallas. Att ha ett godkännande för F-skatt är mycket viktigt för företag inom många branscher eftersom det skapar tydlighet kring vem som svarar för att innehålla preliminärskatt och betala socialavgifter. Godkännande av F-skatt kan därför ses som en mjuk form av näringsstillstånd eftersom regelsystemet är generöst och Skatteverkets prövning ofta är översiktlig. Det innebär samtidigt att Skatteverket genom förbättrade rutiner och med vissa lagstiftningsförändringar, som utredningen också är inne på, i högre grad kan utestänga oseriösa företagare.

Fler med F-skatt

När fler blir F-skattare och redovisar sina inkomster under inkomstslaget näringsverksamhet minskar uppördseffektiviteten. Tillfällena till att undanhålla inkomster ökar och det finns även ett större utrymme för felaktiga kostnadsavdrag än i inkomstslaget tjänst. Viktigt att notera är dock att denna utveckling med fler F-skattare i begränsad utsträckning torde ha att göra med en medveten vilja att kringgå skatt utan i stället dikteras av de förändringar som pågår inom ekonomin och arbetsmarknaden. Arbetsgivare vill minska de administrativa kostnaderna och uppnå högre flexibilitet. Därför efterfrågas personer med F-skatt. På kulturområdet gäller det även offentliga arbetsgivare, enligt

betänkandet. Som utredningen konstaterat har dock förändringar ägt rum 2009 för att utvidga det skattemässiga begreppet näringsverksamhet, och propositionen hade till och med rubriken "F-skatt åt fler".

När det blir enklare att få ett godkännande för F-skatt samtidigt som den ekonomiska och arbetsmarknadsmässiga utvecklingen driver på, är det rimligt att anta att fler falska egenföretagare döljer sig bakom F-skatten. Vid sidan av att uppbördseffektiviteten minskar, torde problemet med denna utveckling framför allt gälla bristen på sociala skyddsnät och förmåner som anställda åtnjuter (arbetsmiljöansvar, försäkringar, tjänstepension etc.). I betänkandet talas också om illojal konkurrens och social dumpning. Om utvecklingen går mot fler falska egenföretagare, som dessutom har små resurser, riskerar dessutom de offentliga utgifterna att öka för bostadsbidrag, socialbidrag och garantipension.

Enligt Brås uppfattning kanske det inte är förändringar i F-skattesystemet som är den bästa lösningen på de nackdelar som en utveckling med falska egenföretagare för med sig. En alternativ väg kan i stället vara att se över det sociala skyddsnätet och hitta andra försäkringslösningar som fungerar bättre i en dynamisk gig-ekonomi.

Entreprenadkedjor

Utredningen tar upp problemet med långa entreprenadkedjor inom bygg och anläggning (s. 208). Att anlita underentreprenörer i stället för att ha egen personal har länge varit en del av strukturomvandlingen inom branschen. Som utredningen påpekat döljer sig det svarta arbetet ofta i dessa ofta svårkontrollerade kedjor, men Brå ifrågasätter om problemet är att det i dessa kedjor finns falska egenföretagare. Snarare handlar det om att vita fakturerade belopp omvandlas till svarta kontanter, vare sig slutmottagarna är falska egenföretagare eller inte.

I dessa upplägg figurerar företag som enbart på pappret utför arbete och vilkas egentliga uppgift är att skriva fakturor och kanalisera pengar. De som arbetar svart nämns inte i några dokument utan arbetar snarare åt vissa entreprenörer – "arbetsgivare" – än företag. Sedan förekommer det att anställda i "riktiga" företag arbetar svart vid sidan av det vita redovisade arbetet.

Även om F-skattereglerna skulle skruvas åt för att minska utrymmet för falska egenföretagare, är det sannolikt att det inte nämnvärt skulle hindra de företag som används för skatteundandragande eftersom de uppfyller kravet på näringsverksamhet i skatterättslig mening. Undantaget är nyss nämnda företag som fungerar enbart som brottsverktyg, men de är samtidigt enkla att ersätta och kan ha kort "livstid".

Utsatta branscher

Utredningen konstaterar att de branscher där falska egenföretagare främst synes förekomma också är branscher där en högre andel företagare upplever att de är utsatta för konkurrens från företag som fuskar. Samtidigt bör dock påpekas att de utpekade branscherna – restaurang, transport och bygg – sedan länge, åtminstone sedan 1970-talet varit kända för problem med ekonomisk brottslighet, inte minst på skatteområdet. Det har knappast något att göra med falska egenföretagare utan har helt andra orsaker. Däremot kan det ligga något i att problemen ser något annorlunda ut i transportbranschen där det, som utredningen lyft fram, finns ett bekymmer med framför allt inhyrda chaufförskonsulter från utlandet.

Egenanställning

Den förändrade arbetsmarknaden har fört med sig att företag växt upp som erbjuder egenanställning. Det främsta skälet är att frilansare och andra vill undvika den administrativa börda som det innebär att driva företag. Från ett skatteperspektiv förefaller denna utveckling vara positiv eftersom alternativet sannolikt hade varit att många av de egenställda i stället hade F-skatt, med nyss nämnda problem med uppbördseffektivitet. På

ett generellt plan går det därför att argumentera för att systemet med egensanställning leder till mer och inte mindre ordning och reda på skatte- och bokföringsområdet.

Samtidigt kan egenanställning missbrukas, men det bör kunna lösas genom Skatteverkets kontroll av F-skatt.

Utredningens fortsatta arbete

Utredningen föreslår att reglerna för godkännande för F-skatt ändras. Som redan framgått anser Brå att det finns skäl att se över reglerna, men där det främsta skälet inte är falska egenföretagare utan att näringsidkare missbrukar systemet med F-skatt för att undanhålla skatt. Brå ser positivt även på att annan kriminalitet kan påverka godkännande eller återkallelse av godkännande av F-skatt. Skälet är som nyss nämnts F-skattens funktion och potential som "näringsstillstånd" och att ett godkännande av F-skatt är eftersträvansvärt för många företag.

Detta yttrande avges av generaldirektör Erik Wennerström efter föredragning av forsknings- och utredningsrådet, docent Lars Korsell. Vid handläggningen deltog även biträdande enhetschefen Johanna Skinnari.

Erik Wennerström

Lars Korsell